
NATTVAKAN

Medlemsskrift för HFK

HFK

HUDIKSVALLSREGIONENS FÅGELKLUBB

ÅRG.7

NR 1

1993

Nattvakan

utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK). Tidningen utkommer med två nummer årligen och erhålles av samtliga medlemmar i HFK. Årsavgiften för medlemskap är för närvarande 40 kronor och insättes på pg 88 94 30 - 5.

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samla och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågelfrågor genom kursverksamhet och excursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande
Mats Axbrink
Blockvägen 34B
824 00 HUDIKSVALL

Vice ordförande
Ove Nygren
Bringstavägen 16
820 65 HARMÅNGER

Sekreterare
Sven Carlberg
Mikjenäset
820 65 FORSA

Kassör
Lars-Göran Lindström
Slättervägen 13
824 00 HUDIKSVALL

Övrig ledamot
Bo Fagerström
Hedsta 2074
820 65 FORSA

Suppleant
Lars Norman
Kyrkvägen 18
820 77 GNARP

Suppleant
Björn Selin
Lingarö 22
824 93 HUDIKSVALL

Redaktör
Magnus Johansson
Sofiedalsvägen 13
824 00 HUDIKSVALL

Innehåll 1/93

Styrelsens sida	3
Vårfågelobservationer	4
Intressanta observationer	8
Exkursion till Våtnäs och Fläckaviken	9
Traditionell nyårsexkursion	10
Ringmärkning 1992	10
Tävling - Finn tjugo fåglar	17
Gråspettsutflykt	18
Havsörnsexkursion till Enångers skärgård	19
Minken - ett hot mot skärgårdsfågeln	20
Utflyktsprogram	23

Omslag: Nyårsexkursion till Kuggören
Foto: Kristina Grönholm

Styrelsens sida

Sedan fågelklubbens start har vi nu ökat medlemsantalet till hela 111 medlemmar vid årsskiftet, trots att vi inte bedrivit någon värningskampanj. Givetvis hoppas vi på att Ni även fortsättningsvis vill vara medlemmar i klubben. Det finns dock andra fågelföreningar som också behöver Ert stöd.

GLOF

GLOF utläses Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening och har verkat inom länet i ca 25 år. Föreningen har en tidskrift; *Fåglar i X-län*, som utkommer med fyra nummer per år. I tidningen förekommer en mängd olika artiklar, bland annat rapporter från olika fågelprojekt inom länet, rapporter över ovanligare fågelobservationer, inventeringar, artbestämningar m.m. GLOF driver också fågelstationen Eggegrund och ansvarar för ornätlar utefter länets kust. Medlemsavgiften är för 1993 satt till 70 kronor.

SOF

Sveriges Ornitologiska Förening, SOF, har drygt 10 000 medlemmar över hela landet. Även inom SOF förekommer en rad fågelskyddsprojekt men även många kontakter utomlands finns. För den vanlige medlemmen är det oftast genom tidningen *Vår Fågelvärld* som man får kontakt med föreningen. Tidningen, som för några år sedan ändrade format, är påkostad med många vackra färgbilder från hela jorden. Artiklarna är skrivna av landets främsta fågelskådare med bl. a. reserapporter, fågelskolan, tävlingar, fågelskydd m.m.. Tidningen liknar utåt sett Naturskyddsföreningens *Sveriges Natur* och är väl värd att läsas. Föreningens avgift är 190 kronor om året. *Vår Fågelvärld* utkommer med åtta nummer per år.

Vårfågelobservationer och rariteter

1 jan - 1 jun 1992

Bengt Sättlin

V = Vårfågelbarometern
R = Raritet

R	22 feb	Snösiska	Hudiksvall	K. Karelius/L. G. Lindström
V	28 feb	Vinterhämping	Forsa	B. Fagerström
R	28 feb	Snösiska	Forsa	B. Fagerström
R	29 feb	Snösiska	Hudiksvall	K. Karelius
R	29 feb	Alförrådare	Hornslandet	B. Fagerström
R	1 mar	Snösiska	Hudiksvall	B. Karlsson
R	1 mar	Alförrådare	Bålsön	B. Selin
V	4 mar	Ringduva	Iggesund	G. Paulsson
V	6 mar	Bofink	Hassela	A. Blixt
V	6 mar	Stare	Bobygden	K. Bergström
V	7 mar	Grågås	Bålsön	T. Lantz m. fl.
V	7 mar	Grågås	Enånger	M. Axbrink
V	7 mar	Ormvråk	Hornslandet	T. Lantz m. fl.
V	7 mar	Råka	Enånger	M. Axbrink
V	7 mar	Skogsduva	Gnarp	L. Norman
V	7 mar	Snöparv	Delsbo	A. Larsson
V	7 mar	Sånglärka	Delsbo	A. Larsson
V	7 mar	Tornfalk	Gnarp	L. Norman
V	8 mar	Tofsvipa	Gnarp	L. Norman
V	8 mar	Tofsvipa	Harmånger	Å. Andersson
V	9 mar	Häger	Bergsjö	S. Axbrink
V	10 mar	Morkulla	Forsa	L. G. Lindström
V	11 mar	Koltrast	Harmånger	Å. Andersson

V	12 mar	Bergand	Långvind	E. Tottie
V	19 mar	Dubbeltrast	Bergsjö	W. Kareljus
V	20 mar	Skrattmåå	Hudiksvall	M. Axbrink
V	23 mar	Bergfink	Hudiksvall	B. Karlsson
V	25 mar	Sådgås	Bjuråker	A. Larsson
V	26 mar	Rådake	Nåsviken	T. Pettersson
V	26 mar	Trana	Forsa	C. Tegebro m. fl.
V	28 mar	Stenfalk	Gnarp	L. Norman
R	28 mar	Vitkindad gåå	Hudiksvall	B. Fagerström
V	3 apr	Jårnsparv	Bålsön	G. Larsson
V	3 apr	Jårnsparv	Hudiksvall	B. Karlsson
V	4 apr	Rödvingetrast	Hornslandet	M. Axbrink
V	4 apr	Silltrut	Hornslandet	M. Axbrink
V	6 apr	Sådesårla	Bålsön	B. Olsson
V	8 apr	Tårna	Bålsön	B. Olsson
V	9 apr	Brunand	Bjuråker	A. Larsson
R	9 apr	Forsårla	Iggesund	B. Såttlin
V	9 apr	Kricka	Bjuråker	A. Larsson
V	10 apr	Blå kårrhök	Idenor	K. Kareljus
V	10 apr	Skogssnåppa	Iggesund	B. Såttlin
V	10 apr	Storspov	Hudiksvall	Y. Andersson
V	11 apr	Fiskgjuse	Iggesund	B. Såttlin
V	11 apr	Fjållvråk	Gnarp	L. Norman
V	11 apr	Fjållvråk	Nåsviken	T. Pettersson
V	11 apr	Gårdsmyg	Enånger	B. Såttlin
V	11 apr	Smålom	Långvind	T. Swales
V	11 apr	Storlom	Långvind	T. Swales
V	11 apr	Tordmule	Långvind	T. Swales
V	11 apr	Ångspiplårka	Bjuråker	A. Larsson
V	12 apr	Blåsand	Bjuråker	A. Larsson
V	12 apr	Enkelbeckasin	Forsa	M. Johansson
V	12 apr	Enkelbeckasin	Jåttendal	S. Norman
V	12 apr	Salskrake	Nåsviken	B. Fagerström
V	12 apr	Sothöna	Forsa	M. Johansson
V	12 apr	Strandskata	Nåsviken	B. Fagerström
V	12 apr	Taltrast	Forsa	C. Tegebro
V	15 apr	Göktyta	Forsa	C. Jeanjour
V	15 apr	Storskarv	Gnarp	L. Norman
R	17 apr	Blåågåå	Bjuråker	A. Larsson
V	17 apr	Lappsparv	Hudiksvall	M. Axbrink
V	17 apr	Skårpiplårka	Långvind	T. Swales
V	19 apr	Brun kårrhök	Forsa	S. Carlberg
V	20 apr	Stenskvåtta	Hornslandet	M. Johansson
V	20 apr	Svarthakedopping	Enånger	M. Axbrink
V	21 apr	Jorduggla	Forsa	S. Skytt
V	21 apr	Skåggdopping	Bjuråker	A. Larsson

R	22 apr	Stripgås	Hudiksvall	M. Axbrink
R	25 apr	Gravand	Långvind	T. Swales
V	25 apr	Labb	Hudiksvall	M. Axbrink
V	26 apr	Ljungpipare	Gnarp	L. Norman
R	26 apr	Pilgrimsfalk	Långvind	T. Swales
V	26 apr	Rödstjärt	Hudiksvall	B. Karlsson
V	26 apr	Rörhöna	Hudiksvall	M. Axbrink m. fl.
V	26 apr	Stjärtand	Hornslandet	M. Johansson
V	28 apr	Drillsnäppa	Enånger	R. Mellberg
V	28 apr	Gluttsnäppa	Gnarp	L. Norman
V	28 apr	Ladusvala	Hudiksvall	B. Sättlin
V	28 apr	Lövsångare	Norrbo	B. Sjöberg
R	28 apr	Ringtrast	Hög	E. Winberg
V	29 apr	Gransångare	Forsa	C. Tegebro
V	29 apr	Mindre strandpipare	Hudiksvall	B. Fagerström
R	30 apr	Bläsgås (el. fjällgås?)	Bergön	B. Karlsson
V	30 apr	Hussvala	Bergön	M. Axbrink
R	30 apr	Pilgrimsfalk	Hudiksvall	L. Karlsson
V	30 apr	Rödbena	Enånger	B. Sättlin
R	1 maj	Dvärgmås	Långvind	T. Swales
V	1 maj	Grönbena	Hudiksvall	M. Axbrink
V	1 maj	Skedand	Hudiksvall	M. Axbrink
V	1 maj	Svarthätta	Iggesund	T. Lundin
V	1 maj	Svartvit flugsnappare	Forsa	L-G. Nordell
V	1 maj	Svartvit flugsnappare	Forsa	S. Carlberg
V	1 maj	Svartvit flugsnappare	Njutånger	M. Ransjö
V	1 maj	Trädpiplärka	Hudiksvall	K. Karelius
V	1 maj	Vattenrall	Forsa	M. Axbrink
V	2 maj	Grönsångare	Saltvik	B. Fagerström
V	2 maj	Lärkfalk	Forsa	M. Axbrink
R	2 maj	Stenknäck	Näsviken	T. Pettersson
V	4 maj	Gök	Harmånger	Å. Andersson
V	5 maj	Brushane	Hudiksvall	M. Axbrink
V	7 maj	Småspov	Gnarp	L. Norman
V	8 maj	Ortolansparv	Bergsjö	W. Karelius
V	9 maj	Buskskvätta	Gnarp	L. Norman
R	9 maj	Dvärgmås	Hornslandet	B. Fagerström
V	9 maj	Gråhakedopping	Hornslandet	B. Fagerström
V	10 maj	Backsvala	Delsbo	A. Larsson
V	10 maj	Bivråk	Bergsjö	W. Karelius
V	10 maj	Gulärta	Delsbo	A. Larsson
V	10 maj	Rörsångare	Forsa	L.G. Lindström m. fl.
V	10 maj	Årta	Norrbo	B. Fagerström
R	13 maj	Fjällgås	Hudiksvall	B. Fagerström
V	13 maj	Härmsångare	Bergsjö	W. Karelius
V	14 maj	Gräshoppsångare	Idenor	P. Hedlund

R	15 maj	Svarttärna	Hudiksvall	M. Axbrink
V	15 maj	Tornsvala	Delsbo	A. Larsson
V	15 maj	Trädgårdssångare	Forsa	S. Carlberg
R	15 maj	Ångshök	Hudiksvall	B. Fagerström
V	16 maj	Årtsångare	Enånger	B. Sättlin
V	16 maj	Grå flugsnappare	Hudiksvall	HFK-exkursion
R	17 maj	Myrspov	Hudiksvall	L.G. Lindström
V	17 maj	Sävsångare	Delsbo	A. Larsson
V	18 maj	Mosnäppa	Hudiksvall	M. Axbrink
V	18 maj	Törnsångare	Enånger	B. Sättlin
V	21 maj	Näktergal	Långvind	E. Tottie
V	23 maj	Rosenfink	Bergsjö	W. Karelius
R	23 maj	Sillgrissla	Hornslandet	B. Fagerström
R	24 maj	Vaktel	Hornslandet	B. Fagerström
V	24 maj	Videsparv	Delsbo	A. Larsson
R	26 maj	Nattskärna	Forsa	B. Fagerström
R	27 maj	Svarttärna	Hornslandet	M. Johansson
R	28 maj	Mindre flugsnappare	Enånger	B. Sättlin
R	28 maj	Smalnäbbad simsnäppa	Enånger	M. Axbrink
R	28 maj	Turturduva	Enånger	M. Axbrink
R	29 maj	Vaktel	Forsa	L.G. Lindström
R	30 maj	Dvärgmåås	Enånger	B. Sättlin m. fl.
R	31 maj	Stenknäck	Enånger	B. Sättlin
R	31 maj	Stenknäck	Hudiksvall	M. Axbrink
R	1 jun	Mindre flugsnappare	Bjuråker	C. Tegebro

Vinterfynd (dec - feb) har inrapporterats av följande arter:

Björkrast, Bergfink, Bofink, Grågås(!), Gråhakedopping, Gråsiska, Gräsand, Grönsiska, Göktyta(!?), Knölsvan, Koltrast, Kanadagås, Knipa, Sjöorre, Stare, Svarthätta, Svärta, Sångsvan, Sävsparv(!), Tobisgrissla, Tofsvipa(!), Trana(!), Varfågel.

Totalt har ett 70-tal personer lämnat uppgifter till mig eller till HT.

Den gångna vintern blev helt normal, dvs mildt och lite snö. Som vanligt sågs därför flera flyttande arter som övervintrade i trakten. Rapporter har inkommit om *bofink*, *bergfink*, *varfågel*, *koltrast*, *småskrake*, *sjöorre*, *salskrake* och *rödhake*. En hel del *björktrast* sågs också under förvintern. Under senare delen av vintern har också skaror av *grön-siska* och *gråsiska* dykt upp.

Intressanta observationer

Den som vistats i skogen har väl inte kunnat undgå att höra *korsnäbbarnas* flöjtande i granar överfulla med kottar.

Rariteter brukar inte vara så vanliga under vintern, men i alla fall sågs en adult *tretåig mås* i Delsbo under januari.

Det finns dock två arter som verkligen visat framfötterna under vintern. Detta gäller bl.a. *lappugglan*, där vi ju hade någon enstaka obs redan i höstas, men allt fler rapporter i bl.a. Medelpad i december tydde på att något var på gång. Vid årsskif-

tet sågs sedan de första lappugglorna här hemma.

En månad senare hade ugglorna setts på många ställen, framför allt efter kusten och kring Dellensjöarna, dvs i låglänta områden. Ofta satt ugglorna på stolpar vid någon liten åkerlapp. I skrivande stund finns rapporter från minst 11 platser, men även en hel del rapporter om "stora ugglor", har troligen avsett lappugglan. Flera av de olika lokalerna kan avse samma ugglor, men troligen har minst 7-8 olika lappugglor setts.

En annan art som det setts ovanligt mycket av i vinter är *gråspetten*. Redan i höstas kunde vi se många bl.a. på Hornslandet. När så "vintern" kom dök som vanligt spettarna upp på fågelbordets talg, men nu även på fågelbord som aldrig eller mycket sällan haft besök av gråspettar, exempelvis i centrala delar av Hudiksvall och tre ex i Hedsta. Nu under senvintern drar ju gråspettarna sig tillbaka in på sina häckplatser och den som varit ute och

---

lyssnat i asprika skogar har förmodligen hört gråspettarnas vårläten. Att det är så många gråspettar i farten torde bero på en mycket god häckningsframgång i fjol sommar. Fågeln har nämligen stora kullar och lyckas den få alla ungar på vingarna så ger

det nog omedelbara resultat i form av fler observationer året efteråt.

Slutligen några tidiga vårobservationer: första *sånglärkan* sågs den 9 mars och tre dagar senare dök den första *ormvråken* upp.

Exkursion till Våtnäs och Fläckaviken den 25 oktober

Mats Axbrink

109 av klubbens medlemmar hade valt att inte deltaga denna exkursionsdag. Det var synd då säkert många aldrig besökt dagens planerade utflyktsmål.

Stefan och jag åkte först ut mot Våtnäs, där vi bl.a. kunde notera två tjäderhönor på vägen ut. Vandringen ut mot fiskeläget gav flera obsar av gråsiska, en art som varit förvånansvärt fåtalig denna höst.

Väl ute på Våtnäs fiskeläge uppmärksammade vi två strömstarar som jagade varandra mellan fiskebodarna. Ute på havet var det tämligen lugnt men efter visst spanande hade två alfåglar, tre sjöorrar, två tobisgrisslor samt knipor, ejder och trut lokaliserats. En gråsäl kunde också beskådas på närhåll. I ett litet vassområde på udden födosökte i stort antal blåmesar och en spillkråka flög över.

På väg tillbaka mot bilen gick vi upp på Korgberget och beundrade den vackra utsikten. Artlistan kunde kompletteras med flera tofsmesar och trädkrypare.

Dagens andra mål var Fläckaviken där det snabbt bekräftades att området har en sydländsk prägel. En gröngöling kom nämligen förbiflygande och några rådjur skuttade iväg. I samma veva sträckte tre sångsvanar över viken och sparvhök flög över. Väl nere vid Siviksfjärden såg vi fler svanar, men nu var det knölsvanar. Sammanlagt 50 stycken kunde räknas in. Efter hand kom dock ytterligare fem sångsvanar och landade i viken.

När vi så åter vände blickarna mot strandskogen kunde vi konstatera många domherrar, grönsiskor, rödvingetrastar och blåmesar och som pricken över i: et flöjtade en grann tallbitshane i en grann-topp.

HUDIKSVALLS- REGIONENS FÅGELKLUBB

Medlemsavgift: 40 kr
pg 88 94 30 - 5

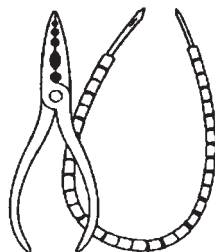
Traditionell nyårs- exkursion

Mats Axbrink

Nej, nej! Det gick inte i heller i år att komma upp i fyrtio olika arter på årets första dag. Det började dock bra när de fyra exkuranterna strax före Kuggören upptäckte en sparvuggla i en grantopp och mindre korsnåbbar som irriterades över ugglans närvaro. Ute vid Kuggören utökades artlistan med bl.a. sjöorre och de vanliga mås- och andarterna. Vid Hölick blev vi "överflugna" av en havsörn som just fyllt 3K. Utanför fyren upptäcktes ett gäng graciösa alfåglar.

På väg hem gjorde vi avstickare till bl. a Sanna, där dock ingen turkduva stod att uppbringa. Vi fick därför avsluta utflykten vid Bosses fågelbord där gråspett beskådades och tunga arter som större hackspett och pilfink "hängdes in". Totalt slutade artlistan på 36 arter.

Ringmärkning 1992

Kenneth Karelus/Mats Axbrink

Vid all typ av ringmärkning gäller det att hålla kunskapen om fåglarna vid liv. Vi tänker då inte i första hand på artbestämning utan mer på hur fåglarna flyttar, häckar och övervintrar. Vill man exempelvis ringmärka en speciell art krävs det inte bara att man vet var arten häckar utan även när ungarna är märkningsdugliga.

Genom den allt större inriktningen mot skärgårdsfåglarna har vi nu skaffat oss kunskap om vid vilka tider på sommaren ringmärkningen lämpligast sker, kunskap som vi saknade för bara några år sedan. Skärgårdsmärkningen ökade därför i år till hela 556 märkta fåglar, mycket tack vare tidsmässigt anpassade ringmärkningsexpeditioner.

Ibland kan dock fåglarna spela oss spratt, till exempel de ormvråksungar i Rogsta som den 2 juli hade lämnat boet och inte kunde märkas. Eller de fiskgjuseungar i

Enånger som den 7 juli var för små för att förses med ring.

Höstringmärkningen blev till stor del en besvikelse. Fågelströmmen på Reffelmansviken ville aldrig riktigt komma igång. Kanske är området inte tillräckligt attraktivt för de rastande fåglarna längre. Som exempel på arter som var betydligt ovanligare än tidigare kan nämnas lövsångare (139 märkta), bofink (14) och törnsångare (9). Ett roligt inslag utgjorde dock de tre ringmärkta höksångarna under hösten.

På Hölick tycks det behövas någon invasionsart som mesar eller kungsfågel för att det skall bli höga märksummor. Vi har dock alltid trevligt på Hölick och gör många spännande observationer, under -92 kryddade med hökuggla, nötkråka och lundsångare.

Spännande märkningar

En annorlunda ringmärkning blev de två tranungar som märktes i Jättedal i somras. För att lättare få återfynd på tranan förses ungar med en vanlig aluminiumring samt en stor plastring som kan avläsas med kikare. Våra tranungar försågs med röda ringar med nummer F70 respektive F71. Titta gärna om Ni kan se färgmärkta tranor i vår. Hör i så fall av Er omedelbart!

Under besöken i skärgården har vi hittat allt fler par av labb. Arten har dock en svårtydd häckningsstrategi. Vissa par verkar inte häcka årligen och ibland ser man gäng om 3 - 4 labbar på samma lokal. De par som häckar uppträder också rätt olika. Vissa par lämnar lugnt häckplatsen, medan andra spelar våldsamt skadade. Ungarna

är mycket bra kamouflerade och därmed svårfunna men under 1992 hittades i alla fall två ungar, dels på Gran, där dock ungen var för liten för att märkas, dels i Enånger, där den blåfotade ungen låg gömd på en liten mosse i ett hållparti.

Återfynd och kontroller 1992

Rapporter om våra ringmärkta fåglars livsöden fortsätter att ramla in med jämna mellanrum. Som Ni säkert förstår är det betydligt mindre chans att få återfynd av småfåglar (0,1%) än grå- och havstrut (10%). Som en följd av detta har det också inneburit att vi i år fått fler återfynd än någonsin. Av fåglar som vi kontrollerat har vi sex rapporter av intresse; en pärluggla,

en silvertärna, en skrattnås och tre knölsvanar. Av dessa är det bara pärlugglan som fångats i nät, övriga har blivit avlästa med kikare.

Här följer samtliga kontroller:

1. **Pärluggla**
Ringmärkt som bounce nära Vasa, Finland 3/6-91 och kontrollerad i Hög 23/9-92.

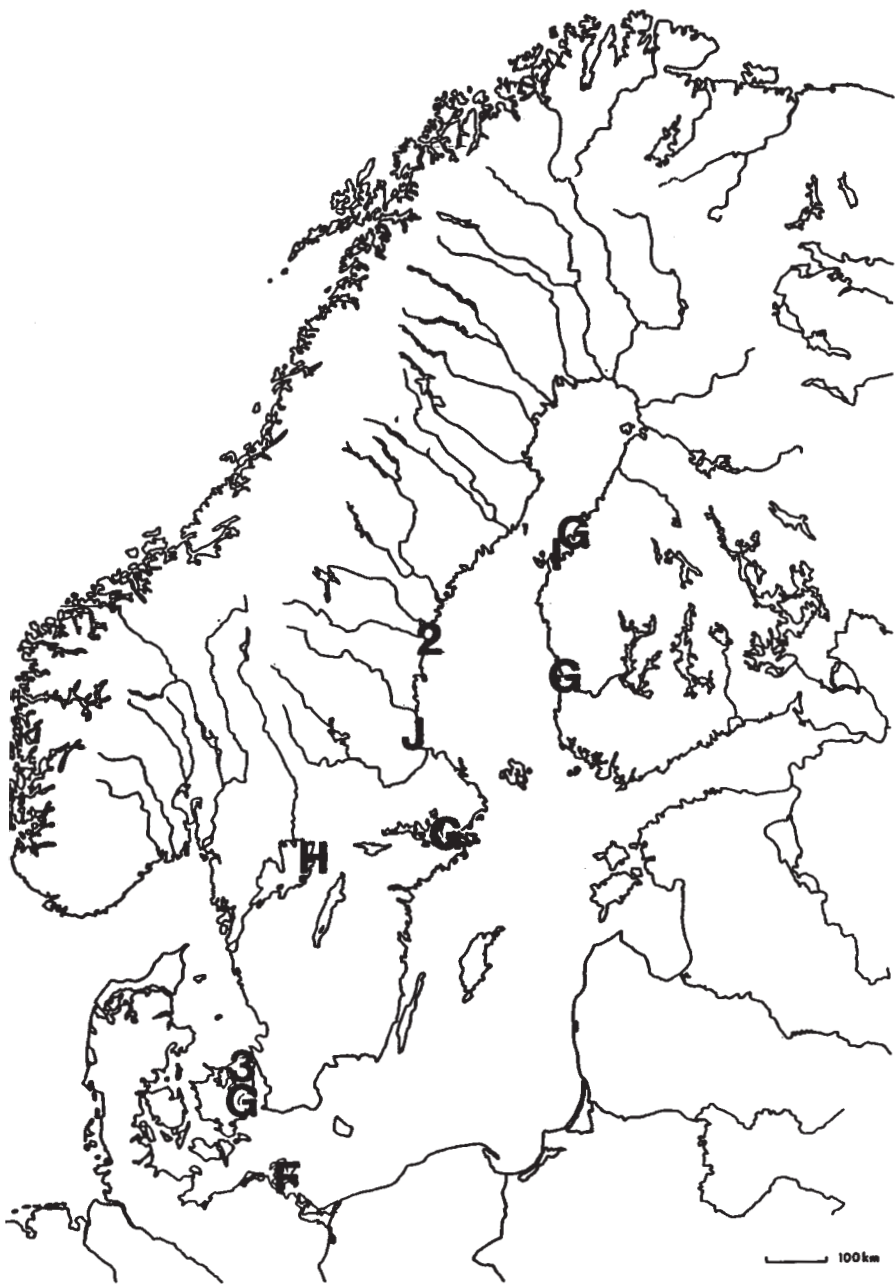
-
2. **Silvertärna**
Boungemärkt 1986 i Njurunda, Medelpad. Kontrollerad vid Malnviken, Hudiksvall i maj 1992.
  3. **Skrattmå**
Kontrollerad vid Lillfjärden i maj -92. Märkt som 2K i Köpenhamn 86.02.17.
  4. **Knölsvanar** (3 st)
Märkta i Danmark och avlästa i kustbandet under året. Två som häckare. Svanarna är nu 7, 10 resp minst 14 år gamla.

... och återfynd:

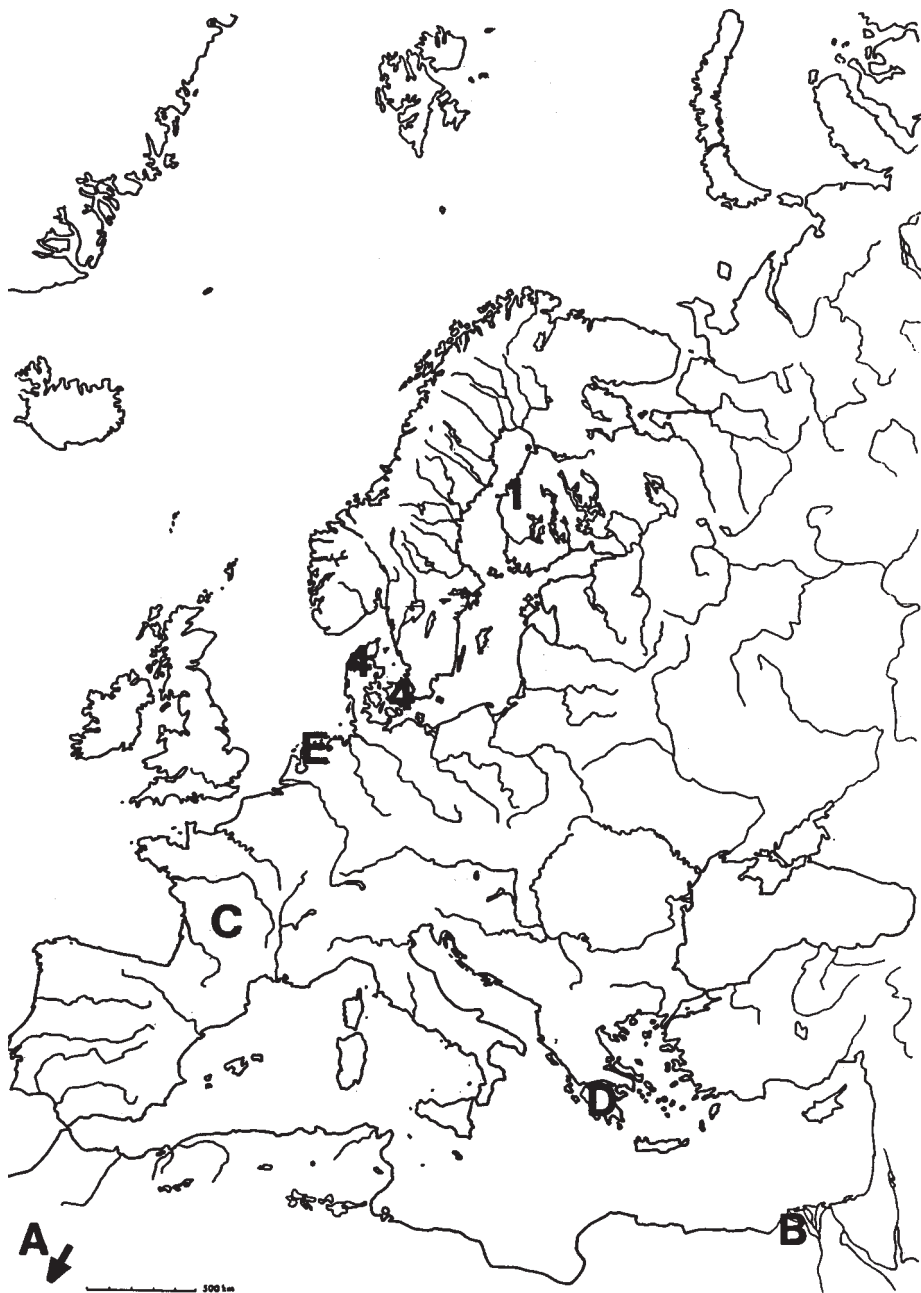
- A. **Fiskgjuseunge**
Märkt i Hälsingtuna 9/7-92 och funnen död i Ziguinchor, Senegal 9/11 -92. Västra Afrika är ett viktigt övervintringsområde för svenska fiskgjusar.
- B. **Lövsångare**
Skjuten (!) nära Alexandria i norra Egypten den 3 oktober 1991 och märkt på Reffelmansviken den 19 augusti 1991. Den hann 3 548 kilometer på 45 dagar!
- C. **Ormvråksunge**
Född i Lingarö 1986. Trafikdödad i mellersta Frankrike i december 1991.
- D. **Rödvingetrast**
Pullmärkt i Kytte, Bergsjö och skjuten i södra Grekland. Fågeln märktes

1965 och dödades i januari 1966. Det är aldrig för sent att skicka in ett återfynd!

- E. **Roskarl**
Märkt som unge den 4 juli på Gran. Avläst med kikare tre gånger under hösten -92 (30/8-5/11) vid holländska norrsjökusten.
- F. **Tranungar**
Båda tranungarna från Jättendal blev avlästa på ön Rügen i Tyskland den 14 oktober 1992. Rügen är Europas viktigaste rastplats för tranor. Årets roligaste återfynd.
- G. **Gråtrutar** (4 st)
Märkta som boungar på Stor-Hällan (2 st), Vitskär och Gran. Återfunna på följande lokaler: Köpenhamn (avläst i januari -92), Vallentuna (september -92, död), Björneborg (oktober -92, död).
- H. **Havstrut**
Pullmärkt på Hattgrund, Rogsta -92. Hittad död i Visnums-Kil, Värmland den 14 oktober 1992.
- I. **Tordmule**
Märkt som boung på Korvgrund den 18 juli 1992 och hittad död i fisknät norr om Vasa den 30 september 1992.
- J. **Duvhök**
Märkt som pull i Kytte 1990 och funnen död i Bergby, Gästrikland i mars 1992.

Karta 1. Siffror och bokstäver hänvisar till kontroller/återfynd i texten.

Karta 2. Siffror och bokstäver hänvisar till kontroller/återfynd i texten.

Tabell över ringmärkta fåglar 1992

Art	Pull	Flygg	RMV	Hölick	Summa
Knölsvan	1				1
Grågås	2	1			3
Gräsand	1				1
Svärta		1			1
Storskrake		3			3
Duvhök	4				4
Ornvåk	4				4
Fiskgjuse	4				4
Lärkfalk	5				5
Trana	2				2
Mstrandpipare	3				3
Tofsvipa	2				2
Storspov	1				1
Drillsnäppa		2	2		2
Roskarl	7				7
Labb	1				1
Skrattmås	76				76
Fiskmås	50				50
Silltrut	121				121
Gråtrut	107				107
Havstrut	28				28
Skräntäma	1				1
Fisktäma	30				30
Silvertäma	75				75
Tordmule	37	1			38
Tobisgrissla	13				13
Ringduva	2				2
Slaguggla	3				3
Homuggla	5				5
Pärluggla		1			1
Tomseglare	3	1			4
Spillkråka	2				2
Backsvala		1			1
Ladusvala	6	1	1		7
Trädpiplärka		1	1		1
Ängspiplärka		2	2		2
Gulärta		8	3		8
Sädesärta		8	6		8
Gärdsmyg		1	1		1
Jämsparv		2	2		2
Rödhake		26	26		26
Blåhake		77	77		77
Rödstjärt	8				8

Art	Pull	Flygg	RMV	Hölick	Summa
Buskskvätta		3	3		3
Stenskvätta		3			3
Koltrast	1	1			2
Taltrast	1	1			2
Rödvingetrast	4	1	1		5
Flodsångare		1			1
Sävsångare		13	13		13
Busksångare		1			1
Kärrsångare		1			1
Rörsångare		21	21		21
Höksångare		3	3		3
Årtsångare		7	7		7
Tömsångare		10	9		10
Trädgårdssångare		11	11		11
Svarthätta		8	8		8
Gransångare		15	14	1	15
Lövsångare		151	139	10	151
Kungsfågel		11	2	9	11
Grå flugsnappare		2	2		2
Svartvit flugsnappare	322	2	7		324
Tallita		29	8	10	29
Svartmes		13		6	13
Blåmes	21	25	19		46
Talgoxe	111	88	48	6	199
Nötväcka		1		1	1
Trädkrypare		1		1	1
Tömskata		31	27		31
Nötskrika		5			5
Skata	7		2		7
Kaja	9				9
Kråka	7				7
Korp	2				2
Stare	24				24
Pilfink		1			1
Bofink		14	14		14
Bergfink		9	9		9
Grönfink		13	12	1	13
Grönsiska		44	43		44
Vinterhämling		2	2		2
Gräsiska		344	344		344
Snösiska		2	2		2
Domherre		20	20		20
Gulspurv		9	5		9
Videsparv		4	4		4
Sävsparv	29	29		29	
TOTALT	1 113	1 087	950	45	2 200

FINN TJUGO FÅGLAR

Som ornitolog gäller det att hitta igen fåglarna i skogen, på sjön eller ute på åkern. Men hittar du dem i ett rutnät? Testa din förmåga på nedanstående ordfläta. Förra omgångens vinnare blev Erik Englin i Kilafors. Pris denna gång blir ett fågelband, Fåglar i vår närhet.

D	U	V	H	Ö	K	Ö	G	I	V	G	A
V	M	R	E	G	Ä	H	T	L	R	L	R
O	I	E	R	A	V	Ä	K	Ö	N	E	K
L	N	R	R	A	P	I	N	K	A	G	O
T	V	A	O	V	K	F	I	K	A	Å	L
G	K	T	S	T	I	A	C	D	G	F	T
R	O	S	E	N	F	I	N	K	O	R	E
Ä	B	I	K	I	R	D	E	L	N	Ä	T
S	L	Ä	L	K	A	M	V	O	U	H	A
A	A	L	T	O	L	U	N	A	S	T	L
N	B	K	Å	R	T	A	L	D	R	I	L
D	B	A	R	P	I	T	R	A	N	A	R
E	S	M	N	O	V	A	I	L	L	S	O
L	Ä	T	I	L	T	K	S	G	E	T	S
V	M	O	L	Å	M	S	G	G	I	V	E

Hela 20 fågelarter döljer sig i figuren. De kan finnas vågrätt, lodrätt, på tvären och fram- och baklänges. Skicka in lösningen till
Lars Göran Lindström Slättervägen 13, 82400 Hudiksvall.

Gråspettsutflykt den 7 mars

Magnus Johansson

Ynka fem exkuranter hade orkat upp för att försöka få se någon gråspett. Första uppehållet var vid klubbals-reservatet på Hornslandet: När alla var ute ur bilarna prövade jag att hämma en gråspett och fick till allas förvåning omgående svar. Det visade sig vara ett par som snurrade omkring bland trädtopparna och undrade vad det var för rival som hade dykt upp på deras revir.

Vid talgutfodringsplatsen hade det varit en stor åtgång på talgen så nu när det hade varit en kall period, ja vad man kan kalla för riktig vinter, så verkade spettarna glädjande nog ha letat upp den.

Nästa uppehåll var vid Hällkrok. Samma visa där. Jag visslar och får direkt svar. Här var det tre gråspettar som kom mycket nära och lät sig beskådas en längre tid. Likaså såg vi tre större hackspettar och korsnäbbar.

Nu kan man lätt tro att gråspetten är en vanlig fågel. Tyvärr är det inte så utan den är en av de fågelarter som har drabbats hårt av skogsbruket. Hornslandet är trots det en bra lokal för arten .

Nöjda med våra observationer intog vi matsäcken vid ett öde hav och avslutade utflykten vid Hölick.

Hornslandet den 1 november

Bo Fagerström

Denna senhöstmorgon fick vi pulsa i djupsnö till Kuggörens kapell. På vägen dit hade vi en tretåig hackspett invid stigen. Längre ut fanns fortfarande mycket trast, mest björktrast, förstås men även enstaka dubbel- och rödvingetrast. Där sågs även en bortflygande gråspett (Eller var det en gröngöling?) och enstaka snösparv.

Över havet rörde sig mycket fiskmå, gråtrut, havstrut och en ung skrattmå. En ung havsörn visade upp sig fint och på vattnet fanns sjöorre, svärta, alfågel och några sälar. Stor-skarv obsades också och några smålommar sträckte mot norr!

Gänget drog vidare till Hölick, där en subadult kungsörn bidrog till en värdig avslutning på dagen.

Havsörnsexkursion till Enångers skärgård den 21 mars

Magnus Johansson

Tre "hårskådare" var ute redan tidigt på morgonen för att leta hackspettar vid Fläckaviken. Nu blev det inte någon större succé, åtminstone inte vad spettarna anbelangar. Däremot såg vi en vacker stjärtmes och hörde två fasaner. En mycket intressant obs var den ugglan som Sven såg för ett ögonblick, jagad av en skrånande kråkflock. Därefter gjorde kråkorna störtdykningar mot en skogsdunge där ugglan uppehöll sig, dock utan att vi lyckades få syn på den. Spekulationerna svävade mellan kattuggla, hornuggla eller ... berguv! Vi hade fullt sjå med att särskilja mesarnas sång och när vi lyssnade som intensivast och funderade så bröts messången av årets första bofink. Ljuvligt lät det.

Vi skulle möta de övriga exkuranterna vid bommen på väg ut mot Våtnäs. Morgonen var fortfarande ung så vi hann höra flera bofinkar, skrämna upp en tjäder och höra en sånglärka. Så dök de upp, de örnsugna SNF:arna. Totalt blev vi 29 stycken, något av ett rekord för en exkursion. Pressen ökade på oss skådare. Ett kungarike för en örn! Vi spanade ögonen blodiga. Korpar och trutar, ett stadigt sträck av kråkor och gråtrutar. Ejdrar sjöng, storskrakar putsade sig och knipor skvalpade omkring. Men ... inte en enda rovis. Vädret var det perfekta;

klarblå himmel, sol och en stadig västlig vind. Som gjort för tropikvindar. Men det verkade vara tji och många fick nog och återvände mot sta'n eller promenerade ut till fiskeläget. Och då, när endast ett 15-tal tappra skådare återstod kom belöningen. Det var Claes som började promenera hemåt och av den anledningen vände sig åt "fel" håll och fick syn på kungsörnen! Det

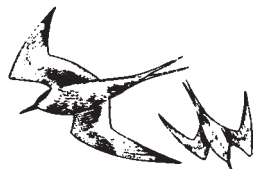
var en exkursionsräddare om något. Det var en ung örn som gled förbi och visade sig mycket vackert i någon minut. Detta firades med de sista spillrorna av fikat. Därefter åkte vi nöjda hemåt i den vackra vårsolens sken.

Minken - ett hot mot skärgårdsfåglarna?

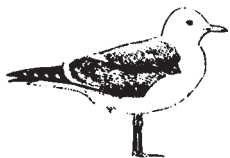
Magnus Johansson

I mina fågelmarker, kustremsan på norra Hornslandet och därvid liggande öar, har sjöfågelbeståndet minskat drastiskt. Det är först under de senaste tre åren som jag riktigt har begripit att fåglarna blir allt färre, och många arter har redan försvunnit från flera öar. Kanske är det först när det blir tyst som mansaknar kolonierna av mås och trut?

Tidigare har de funnits där och det är skamligt att medge, men jag har inte brytt mej så mycket om dem, utan bara tanken att de finns där har varit tillräckligt. Därför har jag under de snart 15 år som jag regelbundet har uppehållit mej i området inte gjort någon ordentlig inventering. Jag kunde väl aldrig tänka mej att öarna en dag skulle vara kliniskt rena på sjöfåglar.

På öarna Halvarskär, Hästholmen och Lakbäcksgrynnan har det tidigare häckat bland annat silltrutar, gråtrutar, silver- och

fisktärnor, roskarlar, havstrutar, skrakar, svärter och ejdrar.

Halvarskär, ön i inloppet av Arnövikens, sjöd av liv. Jag har en gammal anteckning om ön från början av juni 1982. Jag skriver att det är drivvis med bon, många ägg och flera nykläckta ungar. Jag uppskattar beståndet till ca 25 par silvertärnor, 60 par silltrutar, 20 par fiskmåsar, ett par roskarlar och 6 par tobisgrisslor. Ungefär så var beståndet under åttiotalet, med tillägg av en koloni med gråtrutar och något enstaka par havstrut. Dessutom häckade där svärta, småskrakre och ejder.

Sommaren 1992 hittade jag inte en enda häckning av ovanstående arter. Däremot fann jag till min stora glädje en koloni med silvertärnor och skrattmåsar på Lakbäcksgrynnan. Den 5 juli satt jag vid kolonin i flera timmar och fotograferade. Jag uppskattade det till 17 par skrattmåsar och ca 25-30 par silvertärnor. På en liten gryna ett stenkast bort häckade ytterligare cirka 25 par silvertärnor och två par havstrutar.

Glad i hågen ringer jag till Mats och föreslår att vi åker ut och ringmärker dem. Mindre än två dygn senare är vi där, för att

---

ringmärka ungarna och....ön är tom! Det som bara några timmar tidigare var ett smärre ornitologiskt paradiset hade tillintetgjorts. Minken är den enda rimliga förklaringen, om inte någon människa har vandaliserat ön, vilket jag finner allt för otroligt. Däremot fanns kolonin med silvertärnor kvar på den lilla grynnan.

Med detta i åtanke förstår man vilken fördöelse minken kan ställa till med i skärgården.

Minken - import från Nordamerika

1928 importerades de första minkarna från Nordamerika till Sverige och nästan omedelbart etablerade rymlingarna från farmarna nya kolonier. På 40-talet släpptes medvetet minkar ut från många farmer och sedan dess har minken kraftigt ökat. Den uppehåller sig främst kring sjöar, vattendrag och havsstränder.

Minken är enfärgat mörkbrun, längd 40-60 cm, dess vikt 0.5 - 2 kg. Den är en utmärkt simmare och dykare varför den tämligen enkelt kan ta sig ut till skärgårdens öar. Minken livnär sig bland annat på hare, sork, möss och råttor, fåglar, ägg, fiskar och insekter.

Jakt på mink

Med jämna mellanrum har jägare försökt att hålla nere stammen utan större resultat. Detta förklaras med att minken visserligen ofta följer stränderna inom sitt revir men med jämna mellanrum ger sig av på långa vandringar, varför de kan vara svåra att fånga i fällor. 1989-1990 jagades det 41 000 minkar i Sverige. I Gävleborgs län var siffran för 1990-1991 1800st.

I dag finns minken spridd över hela

landet, utom på kalfjället och på isolerade öar långt ute i skärgården.

I senaste numret av *Ornis Svecica*, nr 3-4 1992 finns en artikel om sjöfågelbeståndets utveckling i Bullerö skärgård (Stockholm) efter invandring av mink. Den är skriven av Åke Andersson på jägarförbundet i Uppsala.

Han har mer eller mindre sporadiskt inventerat en ögrupp mellan 1974 till 1989 och främst inriktat sig på följande arter: havs-, grå- och silltrut, skrän- och silvertärna, tordmule, tobisgrissla, labb och ejder. Han skriver att ejder och havstrut ökade i hans inventeringsområde, precis som i övriga Östersjön. Silltruten verkar vara på tillbakagång i hela Östersjön, vilket inte minken helt kan beskyllas för. Däremot tycks allt tala för att minken går mycket hårt åt arter som häckar i håligheter i marken, dvs tordmule och tobisgrissla. Han visar bland annat på en ö där det 1974 häckade 120 par tordmular. 1989 var kolonin helt borta. Gråtruten och ejdern har flyttat på sig till ännu minkfria öar. Tordmulen och tobisgrisslan är väldigt beroende av bra boplatser och kan inte på samma sätt flytta sig till minkfria öar.

Vad som har hänt på "mina" öar, som 1992 var nästan helt öde är svårt att säga. Naturligtvis har det ökande friluftslivet påverkat fåglarna, men minken är troligen den största boven i dramat. Kanske har måsfåglarna flyttat på sig till andra öar, då långt bortom mina och minkens revir. Men tobisgrisslorna tycks vara borta.

Idag verkar det bara vara de allra yttersta öarna och skären som är minkfria.

Där sjuder det fortfarande av liv och vi får hoppas att minken inte orkar simma ända dit ut, för då kommer snart åtminstone tordmularna och tobisgrisslorna att vara borta från Hudiksvalls skärgård.

Enligt Åke Andersson bör öar som ligger cirka 4-5 km från närmaste landområde vara utom simavstånd från minken.

Under sommaren 1993 kommer vi att inventera skärgården söder om Hornslandet och jag återkommer om den inventeringen i senare artiklar.

En orsak till att fåglarna häckar i skärgården är naturligtvis för att skydda sig mot fyrfota rovdjur, och de saknar beteenden som gör att de skyddar sig mot dessa predatorer. Så länge sjöfåglarna var en viktig ingrediens i naturhushållningen för skärgårdens befolkning så hölls exempelvis räv och mårddjur efter. Idag, när fiskelägena mer och mer blir semesterorter och behovet av sjöfågel för människan minskar, så minskar intresset för att hålla efter rovdjuren. Och... visst är det skönt att lägga iland på en vacker ö och sola och bada, utan irriterande fåglar, äcklig lukt och spillning på varenda sten!

Finns en lösning på problemet?

Naturvårdsverket har på förslag att man skall låta minken utvecklas fritt, utom på öar med häckande tordmule, tobisgrissla och skräntärna. Personligen anser jag att ett sådant beslut är horribelt, med tanke på all skada minken gör på de övriga sjöfågelarterna.

Åke Andersson säger att man först och främst får försöka hålla den yttre skärgården minkfri och skapa en buffert, så att

minken inte kan sprida sig till de viktiga fågelöarna. Naturligtvis skall även andra rovdjur hållas efter i dessa områden. Att försöka utrota minken helt och hållet i skärgården är nästan en hopplös uppgift, anser han, när den idag förekommer rikligt på de flesta platser.

Hur ser man att minken har varit framme?

Har minken varit i en fågelkoloni kan man finna äggskal med exakta hål efter minkens hörmtänder. De är så sylvassa att exempelvis en kråka inte kan åstadkomma detta, utan att hacka sönder skalet i bitar. Dessutom lagrar minken sina överflödiga rov i håligheter, för senare behov.

Jag hoppas att den här artikeln kan bidra till att du inser vilken fara minken är för många känsliga fågelarter och att det skapas en debatt om minken. En debatt inom jaktkretsar och inom fågelskådarkretsar. Vad minkfrågan anbelangar ska det väl inte finnas några motsättningar mellan fågelskådare och jägare.

Jag vill rikta ett stort tack till Åke Andersson för råd och kunskaper.

UTFLYKTSPROGRAM FÖR VÅREN OCH SOMMAREN 1993

Om inte annat anges sker samling vid Lillfjärdens utfodringsplats i Hudiksvall. Som synes är programmet späckat och vi i styrelsen hoppas att få se klubbens alla 115 medlemmar på åtminstone någon av exkursionerna. Om du är osäker på väderleken ring till exk.ledaren kvällen före utflykten.

20 apr   **Tisdagsexkursion**
Vi möter våren på aktuellt utflyktsmål i Hudiksvalls omgivning.
Tid: 17.30 (samtliga tisdagar)
Ansvarig: Lars-Göran Lindström
(0650-141 21)

27 apr   **Tisdagsexkursion**
Ansvarig: Stefan Forss
(0650-180 31)

2 maj   **Skogsvandring,
Strömsbruk**
Tid: 10.00
Ansvarig: Leif Sundqvist
(0650-414 07)
Samling: Efter Stockavägen vid vattentornet

4 maj   **Tisdagsexkursion**
Ansvarig: Bo Fagerström
(0650-232 36)

11 maj   **Tisdagsexkursion**
Ansvarig: Bengt Sättlin
(0650-202 70)

16 maj   **Fågelskådningens
dag vid Tunasjön**
Tid: 08.00
Ansvarig: Mats Axbrink
(0650-963 87)
Samling: Hälsingtuna kyrka

16 maj   **Fågelskådningens
dag vid Gnarp
Masugn**
Tid: 17.00
Ansvarig: Lars Norman
(0652-205 86)
Samling: Festplatsen, Sörfjärden

18 maj   **Tisdagsexkursion**
Ansvarig: Magnus Johansson
(0650-101 24)

22 maj   **Utflykt till Jätt-
holmarna med
övernattnig i tält**
Tid: Avgång på em den 22 maj
Ansvarig: Anmälan till Sven Norman
(0650-204 18)

OBS! Begränsat antal platser.

23 maj   **Traditionell
Enångersutflykt**
Vi besöker lokaler som
Fläckaviken, Ånga,
Enångersåns mynning mm
Ansvarig: Bengt Sättlin
Samling: Lillfjärden kl.06.00
Uno-X, Enånger kl. 06.30

11 juni   **Nattsångare 1**
Vi styr kosan åt Forsa-
området
Tid: 20.00
Ansvarig: Sven Carlberg
(0650-260 49)

12 juni   **Exkursion efter
Harmångersån**
Tid: 06.00
Ansvarig: Owe Nygren
(0652-300 22)
Samling: Kiosken, Strömsbruk

22 juni   **Nattsångare 2**
Vi lyssnar av Rogsta-
Harmånger
Tid: 20.00
Ansvarig: Mats Axbrink
(0650-963 87)

27 juli   **Tunasjön**
Vi besöker fågelsjön vid en
annorlunda tid för att hitta
arktiska vadare, simänder i
eklipsdräkt mm.
Tid: 18.00
Ansvarig: Bo Fagerström

5 aug   **Kyrksjön, Harm-
ånger**
Vi letar efter vadare,
skräntärnor mm.
Ansvarig: Owe Nygren
Samling: Lillfjärden kl.17.30
Shell, Harmånger kl.18.00

12 aug   **Hörneudde**
Dags för sträckande tär-
nor, måsar och vadare.
Tid: 17.00
Ansvarig: Mats Axbrink

5 sep   **Hornslandets dag**
Traditionell familjedag.
Fågeklubben bedriver ring-
märkning vid fyren. Se
annons i HT.
Tid: De allmänna aktiviteterna
börjar kl. 10.00.
Vi samlas kl. 05.00.
Ansvarig: Björn Selin (0650-631 53)

26 sep   **Ringmärkning på
Hölick**
Tid: 05.00
Ansvarig: Kenneth Karelius
(0650-157 26)